

جغرافیای سیاسی مرزهای ایران

جلد دوم

مفاهیم امنیتی و امنیت در مرزهای ایران

ستاره، جلال ۱۳۴۴

جغرافیای سیاسی مرزهای ایران

تهران: فرماندهی مرزبانی ناجا، دفتر تحقیقات کاربردی

دوره ای 0-3-978-600-92628 ISBN:

1-6-978-600-92628 ISBN:

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۶۲۸-۱-۶

شماره کتاب شناسی ملی: ۲۲۶۴۷۷۰

رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ ۷۳۵/س۸۳/۸۱۲ UA

رده بندی دیویی: ۳۶۳/۲۸۵۰۹۵۵

دفتر تحقیقات کاربردی مرزبانی
عنوان: جغرافیای سیاسی مرزهای ایران

ویراستار علمی:	صفحه آرایی و طراحی جلد:
بهنام شریعتی فر	سید مهدی احتشام حسینی
ویراستار ادبی:	نشانی:
ایرج تبریزی	تهران، خیابان ولی عصر،
حروف نگار:	خیابان رشید یاسمی، روبروی
فاطمه زهرا نقاری، سمیه عامری	مجتمع ورزشی الغدیر،
چاپ و نشر:	ستاد فرماندهی مرزبانی ناجا- دفتر تحقیقات کاربردی
شمارگان: ۵۰۰ نسخه	شماره تماس:
نوبت چاپ: اول	۸۷۷۳۰۱۲۷
قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال	فاکس:
سال نشر: ۱۳۹۰	۸۷۷۳۰۱۶۶

حق چاپ محفوظ است

پیش گفتار	۹	جایگاه امنیت در اندیشه سیاسی حضرت علی (ع)
مقدمه	۱۱	
فصل اول:		مفهوم امنیت
مفاهیم امنیت		امنیت فردی
امنیت	۱۵	امنیت سیاسی
فصل دوم:		مفهوم سیاست و دولت
روشن ها و دیدگاه ها در مقوله امنیت		مرزبانی (= مرابطه)
۱- روش اثباتی در مطالعات امنیتی	۳۱	امنیت مرزی
ساختار بین المللی مناسب قدرت با سیستم		صلح و امنیت جهانی
حلقه‌های	۴۰	راهکارهای استقرار و تداوم امنیت
۲- ساختار منطقه ای (Regional structure)	۴۷	فصل پنجم:
مرجع امنیت در روش انتقادی	۵۱	بررسی چالش های امنیت عراق و تأثیر آن بر
مقاومت اجتماعی	۵۱	مرزهای مشترک
امنیت سازی	۵۵	سوابق تاریخی اختلافات
مفاهیم کلیدی در رئالیسم	۵۸	چالش های ایران و عراق پس از تشکیل کشور عراق تا
بزرگنمایی قدرت	۶۵	معاهده ۱۹۷۵ میلادی
فصل سوم:		تعاملات
بحران		نقض قرارداد ۱۹۷۵ م از سوی عراق
تعاریف بحران	۶۹	زمینه های معاهده الجزایر
خصوصیات بحران	۶۹	قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت
نمونه هایی از بحران در مرزهای ایران	۷۷	عراق بار دیگر اصرار بر تجاوز
بحرانهای آینده در مرزهای ایران	۷۹	دلایل ادعای عراق بر کویت
ایدئولوژی و بحران	۸۱	عراق در دام آمریکا
فصل چهارم:		عراق و تقسیمات قومی، مذهبی
امنیت، صلح و جنگ در اسلام		قوم کرد و چالشهای موجود بین ایران و عراق: ۱۷۶
امنیت در اسلام	۸۵	کرد ها و چالشهای ایران و عراق

نقشه ادعایی کردستان بزرگ	۱۸۴	تشکیلات و سازمانهای مرتبط با گسترش اندیشه	۲۱۶
اهل سنت و مشکلات دولت عراق	۱۸۷	پان ترکستی آذربایجان	۲۱۵
تحولات عراق و چشم انداز امنیت منطقه‌ای	۱۸۸	پتانسیل جمهوری آذربایجان برای فشار بر ایران	۲۱۶
اشتباه استراتژیک امریکا	۱۸۸		
انزجار مردم عراق از اشغال گران	۱۸۹	وجوه اشتراک ایران و جمهوری آذربایجان	۲۲۱
چالشهای پیش روی عراق ناشی از اشغال	۱۹۰	راهکارهای پیش روی جمهوری اسلامی ایران	۲۲۴
چالش ساختار قومی در عراق	۱۹۲	ارمنستان	۲۲۶
چالش کارآمدی دولت	۱۹۲	خاستگاه ارمنیان	۲۲۸
خروج اشغالگران مهمترین چالش	۱۹۳	امنیت ایران و ارمنستان	۲۲۹
چالش بازسازی	۱۹۴	ترکمنستان (چالشهای امنیتی جمهوری اسلامی	
اهداف دولت امریکا در عراق	۱۹۶	ایران و ترکمنستان)	۲۳۰
عوامل تهدید کننده امنیت در عراق و منطقه	۱۹۸	جغرافیای سیاسی ترکمنستان	۲۳۹
چالشهای ایران و عراق	۲۰۰	ادیان و مذاهب	۲۴۰
فصل ششم:		مذهب در ترکمنستان	۲۴۳
بررسی چالش های امنیتی همسایگان شمالی		خصوصیات نژادی	۲۴۵
مقدمه	۲۰۵	سازمانهای اداری سیاسی	۲۴۵
تاریخ تشکیل جمهوری مستقل آذربایجان	۲۰۵	احزاب سیاسی	۲۴۹
مشکلات سیاسی و اجتماعی آذربایجان	۲۰۶	مسائل و مشکلات ترکمنستان	۲۵۳
شیوه‌های جمعیت سازی	۲۰۸	رابطه با ایالات متحده	۲۵۵
در گیری، آذربایجان و ارمنستان	۲۰۸	روابط با ترکیه	۲۵۷
ادعاهای مقامات جمهوری آذربایجان درباره ایران		روابط با پاکستان	۲۵۹
کوشش برای پیوند مناطق آذری نشین دو سوی	۲۰۹	روابط با اسرائیل	۲۶۰
ارسی	۲۱۲	روابط با اکراین	۲۶۱
تقویت پان تور کیسم	۲۱۲	روابط با جمهوری آذربایجان	۲۶۱
		رابطه با سازمان کو	۲۶۲

روابط با جمهوری اسلامی ایران	۲۶۲	روابط پاکستان با ایران قبل از انقلاب اسلامی	۲۴۲
زمینه‌ها و همکاری‌های جمهوری اسلامی ایران با		روابط پاکستان با ایران بعد از انقلاب اسلامی	۲۴۴
ترکمنستان	۲۶۴	روابط دو کشور در زمان حاضر	۲۴۶
موانع توسعه روابط ایران و ترکمنستان	۲۶۸	منابع مشاجره و تنش بین ایران و پاکستان	۲۴۷
چالش‌های مرزی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران و		ویژگیها و موقعیت ژئوپلیتیک پاکستان در منطقه و	
ترکمنستان:	۲۶۹	جهان	۲۵۴
فصل هفتم:		موقعیت پاکستان در جهان اسلام	۲۵۵
بررسی چالش‌های امنیتی پاکستان و		موقعیت کنترلی _ همجواری مناطق بحرانی	۲۵۶
افغانستان و تأثیر آن بر مرزهای مشترک		چالش‌های پاکستان با ایران در مرزها	۲۵۷
مشخصات عمومی پاکستان	۲۷۷	فرصت‌ها	۲۵۸
موقعیت استراتژیک کشور پاکستان	۲۷۸	افغانستان	۳۵۸
تقسیمات کشوری و اداری پاکستان	۲۷۹	فصل هشتم:	
پیشینه تاریخی	۳۸۱	جمهوری ترکمنه، فرصتها و تهدیدها با ایران	
فرایند رشد اقتصادی در کشور پاکستان	۲۹۵	مشخصات عمومی ترکیه	۳۶۵
تشکیل حکومت و تحولات آن	۳۰۱	موقعیت ژئوپلیتیکی و استراتژیکی ترکیه	۳۶۵
احزاب سیاسی	۳۰۴	توپوگرافی	۳۶۶
نقش احزاب بزرگ در سطح ملی	۳۰۵	تنگه داردانی	۳۶۹
مهمترین احزاب سیاسی پاکستان	۳۰۶	رودها	۳۶۹
ارتش و سیاست در پاکستان	۳۱۴	دریاچه‌ها	۳۷۱
فرقه‌گرایی و قوم‌گرایی در پاکستان	۳۲۰	ترکیه و استراتژی آب	۳۷۲
گروه‌های فشار (ذی نفوذ)	۳۲۴	منافع ایران در رود ارس	۳۷۲
بررسی تاریخ روابط امریکا و پاکستان	۳۳۰	دریاها	۳۷۳
روابط پاکستان با افغانستان	۳۳۳	پیشینه تاریخی	۳۷۴
روابط پاکستان با رژیم صهیونیستی (= اسرائیل)		زبان و خط	۳۷۹
	۳۳۸	نژاد و قومیت	۳۸۵
روابط پاکستان با جمهوری اسلامی ایران	۳۴۰	نفوذ قومیتها در اوضاع سیاسی جامعه	۳۸۸

سیاستهای قومی حکومت	۳۸۸	حصار دربند در قفقاز برای جلوگیری از هجوم خزرها
مهاجرت	۳۸۹	به ایران در دوره باستان
سیاست داخلی در ترکیه	۳۹۱	ویژگیها
استراتژی ترکیه در برخورد با بحران کردها	۴۰۵	ثروتهای طبیعی
راه حل‌های گوناگون مسئله کردها	۴۰۷	وسعت
اصول سیاست خارجی	۴۰۹	ریخت شناسی
سیاست منطقه‌ای ترکیه	۴۱۲	حجم آب
عوامل مؤثر در سیاست خارجی ترکیه	۴۱۴	دمای آب
روابط ترکیه و اسرائیل	۴۱۵	تغییرات سطح آب
روابط ترکیه و اعراب	۴۱۹	ترکیب شیمیایی
رابطه ترکیه و رژیم اشغالگر قدس (اسرائیل)	۴۲۸	توان هیدروکربنی خزر
پیشینه تاریخی روابط دو کشور	۴۲۸	امنیت دریای خزر
اهداف ترکیه و رژیم اشغالگر قدس : توسعه روابط		خلیج فارس
متقابل	۴۳۰	ویژگیهای خلیج فارس
روابط نظامی- امنیتی	۴۳۱	نام خلیج فارس
روابط ترکیه و ایران	۴۳۲	ادعاهای واهی بر جزایر ایرانی، شروع چالشی دیگر:
تاریخچه روابط دو کشور	۴۳۳	
روابط ترکیه و ایران قبل از انقلاب اسلامی	۴۳۳	امارات و جبل‌الطارق
روابط ترکیه و ایران بعد از انقلاب اسلامی	۴۳۵	تنگه هرمز
منابع مشاجره ایران و ترکیه	۴۳۹	دریای عمان
روابط دو کشور در زمان حاضر	۴۴۶	منابع
زمینه‌های همکاری بین ایران و ترکیه	۴۴۸	مصاحبه‌ها

فصل نهم:

امنیت در دریای خزر، خلیج فارس و دریای

عمان

پیر سخن آغازین:

پرداختن به جغرافیا به اعصار باستان می‌رسد: آن را می‌توان چون تاریخ و یا مردم‌شناسی، زادهٔ کنجکاری و موشکافی هردوت دانست. نخستین مرحله از شکوفایی آن به اعصار باستانی یونان می‌رسد. اکتشافات بزرگ جغرافیایی و پیشرفت‌هایی که فن نقشه‌کشی شاهد آن بود، گسترش دامنهٔ اعتبار آن را در صدهای شانزدهم تا هجدهم رقم زد. در آغاز صدهٔ نوزدهم همبولت و ریتز میانی آن را پی افکنند و از آن دانشی نو پرداختند. توسعه امر آموزش بعدها به آن منزلتی تمام بخشید و آن را به میثت یک نظم علمی معتبر در آورد که همگان را از اولاد کودکی با آن آشنایی و الفت بود. از پایان صدهٔ نوزدهم جغرافیدانان هم خود را به مطالعهٔ مناسبات میان انسان و محیط معروف داشتند. آنان دانش مردم‌شناسی را در عمل بکار گرفتند و جز اقلیتی از آنان از این اصطلاح که بیش از این بخوبی شناخته شده بود نامی به میان نیاوردند. ترکیب‌ها و تلفیق‌های گوناگونی که تار و پود آن اینجا و آنجا میان محیط جغرافیایی و موجودات زنده تنیده می‌شد دستخوش دگرگونی‌های فاحش بود و گروه‌های انسانی با آرایش‌هایی که در محیط طبیعی پدید آوردند بر گونه‌گونی آن افزودند و جغرافیا همواره در برابر این مبانی‌ها از خود حساسیت بسیار نشان داده است. با وجود یک نواختی‌ها و هماهنگی‌هایی که در قلمرو ناهمواری و آب و هوا و همچنین تمدن‌ها مشاهده می‌شود هر سرزمینی از بداعت و اصالت خودش بر خوردار است. کتاب حاضر یکی از جمله آثاری است که بداعت و اصالت جغرافیایی مرزهای کشور عزیزمان ایران را به رشتهٔ تحریر در آورده است. امید است با عنایت خداوند سبحان و حمایت مسئولان این حرکت بستر ساز شکوفایی در عرصه‌های مختلف علوم مرز و مرزبانی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی ایرانی در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران باشد.

دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی مرزبانی ناجا

در کشور ما که کشوری مسلمان و شیعه مذهب است، دعای امام سجاد (ع) همواره پشوانهٔ مرزبانان بوده است و تقدس مرزها و مرزداران آن از ویژگی خاصی برخوردار است. در طول تاریخ این کشور مرزها همواره دستخوش تحولات بوده است؛ گاهی علت این تغییرات هجوم خارجی، گاهی اختلافات در درون هیئت حاکمه و گاه نیز به علت بی توجهی به خواست ملت‌ها و ظلم و تبعیض بر مردم، این تحولات را موجب می شد و مرزهای ایران به سبب نبود یکپارچگی از درون، دچار تزلزل می گردید. معمراً پس از تغییر و تحولات در مرزها معاهداتی به امضا می رسید. بنابراین توجه به اوضاعی که این معاهدات، در آن فضا منعقد گردیده چه بسیار کمکی موثر برای اقدامات بعدی باشد. از جمله مشکلات حوزه فرماندهی مرزبانی فقدان مجموعه‌ای کامل درخصوص مرزهاست، تا مرزبانان قبل از اعزام به حوزهٔ ماموریت خویش با مطالعهٔ آن، از یک سو با معاهدات و پروتکل‌های دو جانبهٔ مرزی آشنا شوند و از سوی دیگر از موقعیت جغرافیایی، تهدیدات و فرصت‌های حوزهٔ ماموریت خویش آگاهی یابند و سایر اندیشه و رزان و دانشجویان عزیز نیز در حوزهٔ مرز و مرزبانی به سهولت به آن دسترس داشته باشند. دفتر تحقیقات کاربردی مرزبانی با توجه به بعد تاریخی مرزها و تغییرات شکل گرفته در مرزهای ایران، با نگاه کاربردی با بهره گیری از مفاهیم روز و نوین اقدام به تالیف کتاب حاضر برای مرزبانان نموده است.